

Bullar. t. 1. p. 355. ed. Ven. seu Rom. cit.

(3) *Leg. 2. & 3. Cod. de Feriis, Cap. 1. & Cap. 5. de Feriis.*
 (4) *Cap. 3. de Feriis. Catechismus Romanus par. 3. prac. 3. c. 4. §. 23. Vide etiam Benedictum XIV. cit. Const. 144. §. 26. & 27. & cit. Inst. 65. Edicto S. Caroli Borromei spectacula etiam, ac publici ludi interdiciuntur; de quo edicto vide ipsum Benedictum XIV. de Synod. dioces. l. 11. c. 1. n. 7.*

TITULUS VI.

DE JEJUNIIS.

I. Quid jejunium, & abstinentia?	V. Vigiliæ.
II. Jejunium Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Vigiliarum.	VI. Abstinentia à carnibus, lacte, ovis.
III. Jejunium quartæ, ac sextæ feræ, & Sabbati.	VII. Et unica comestio in diebus jejunii.
IV. Jejuniorum finis.	VIII. Jejunium à quibus, & quomodo observandum sit?

§. I.

Ut celebratio dierum festorum, ita jejuniorum observatio pertinet ad religiosa officia Christianorum, qui per ea corpus castigant, atque in officio continent. Jejunium proprie sic dictum distinguitur ab abstinentia, quæ jejunii pars est. Nam abstinentia propria est eorum, qui carnes non comedunt, sed quavis diei parte cibum sumere possunt; jejunare autem dicuntur ii, qui non modo abstinent se à carnibus, atque à delicato convivio, sed etiam cibum ad certam, statamque horam differunt, atque non nisi semel in die sumunt. Hoc porro est jejunium, quod ecclesiasticum dicitur, & quod cum naturali confundi non debet. Nam hoc nihil cibi, potusque permittit, adeo tantum observetur ab iis, qui plane jejuni sunt, hoc est nihil cibi, aut potus in stomachum immiserunt, quale est jejunium eorum, qui Eucharistiam accipiunt. Verum jejunium ecclesiasticum (1) potum, cibumque

permittit, modo stato tempore, & vero talis capiatur, qualis tunc capi potest.

(1) Jejunium ab Ecclesiasticis Scriptoribus etiam statio appellatur. *Hermas in Pastor. l. 3. simil. 5. n. 1. apud Cotelerium PP. Apostol. t. 1. p. 103. ed. Antwerp. 1698. Respondi, quoniam, Domine, stationem habeo. Quid est, inquit statio? Et dixi jejunium. Et dixit, quid est illud jejunium? Sicut solebam, inquam, sic jejuno. Eodem sensu stationis vocabulum accipiunt Tertullianus de Coron. c. 11. p. 107. de Anima c. 48. p. 300. de Jejun. c. 10. p. 550. ed. Ven. 1744., Cassianus de Cænob. inst. l. 5. c. 20. & 24. p. 125. & 129. & collat. 21. c. 29. p. 804. ed. Atrabat. 1628., Isidorus Orig. l. 6. c. ult. p. 83. ed. Paris. 1601. Alii stationem à jejunio distinguunt. Nam Rabanus lib. 2. de Instit. Cleric. c. 18. p. 17. t. 6. opp. ed. Colon. Agrip. 1626. Jejunium, inquit, est indifferenter cujuslibet diei abstinentia, non secundum legem, sed secundum propriam voluntatem. Statio autem est observatio statutorum dierum, vel temporum; dierum, ut quartæ, & sextæ feræ jejunium ex veteri lege præceptum; temporum autem, ut jejunium quarti, quinti, septimi, & decimi mensis, & observatio Quadragesimæ, quæ in universo orbe institutione Apostolica observatur. Cur autem statio dictum sit jejunium explicat Auctor Serm. 21., qui extat in Append. opp. S. Ambrosii t. 4. col. 517. ed. Maurin. Venet. 1751. Castra enim nobis sunt nostra jejunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique stationes vocantur, quod stantes, & commorantes in eis inimicorum insidias repellamus. Verum Cotelerius in Hermam l. c. not. 56. inter jejunium, & stationem hoc tantum discrimen fuisse contendit, quod interdum statio pro jejunio quartæ, & sextæ feræ acciperetur; de cetero unum, & idem utrumque fuisse putat. Similiter observat, quod sicuti diebus jejunii conventus, sive stationes Christianorum in Ecclesia longiores erant, quam Dominicis, festisque diebus, hinc forte factum est, ut jejunium stationis nomine vocaretur.*

§. II. Religiosa jejunia apud Christianos (1) alia generali Ecclesiæ lege sunt constituta; atque omnes obstringunt, statoque tempore quotannis redeunt, ut jejunium quadragesimæ, quatuor temporum, vigiliarum; & alia certos tantum homines attingunt, qualia sunt jejunia, quæ poenitentibus imponuntur, quæ suscipiuntur ex voto, quæ ab Episcopo in diocesi, propter so-

licitudinem, curamque ecclesiasticam, indicuntur (2). Inter stata, & solemnia jejunia maxime sacrum est jejunium ante Pascha, quod Quadragesima appellatur, & quod licet à Christo præceptum affirmari non possit (3), tamen ab Apostolica traditione repetendum est (4). Hoc jejunium nunc complectitur dies quadraginta, atque ejus initium fit à die cinerum (5); olim constabant sex hebdomadibus, hoc est diebus triginta sex (6); nam die dominico Christiani de veteri more in memoriam dominicæ resurrectionis non jejunabant.

(1) Calviniani, atque in primis Joannes Dallæus *lib. de Jejun. & Quadrages.*, contendunt de veteri ecclesiæ more Christianos pro arbitrio suo, non autem ex necessitate, jejunia observare. Hinc ajunt, jejuniorum disciplinam, quæ à Catholica ecclesia constituta est, non abesse à sententia Montanistarum; quoniam ut his erant, ita catholicæ ecclesiæ sunt stata jejunia, quæ ex necessitate observari debeant. Sed putidæ hæc calumniæ sunt, quas satis refutarunt catholici, quos inter videndus est Natalis Alexander. *Histor. Eccles. sac. 2. dissert. 4. t. 3. p. 304. seq. ed. Ven. 1776.* Sane veteris ecclesiæ jejunia non ex hominum voluntate, & arbitrio, sed ex legis necessitate Christiani observarunt; & Montanistarum jejunia Ecclesia rejecit, atque damnavit, quod ea illi ducerent ex figmento novarum revelationum, quas se à Paraclito Montanus accepisse jactabat. Egrege etiam de catholicorum jejniis contra hæreticos doctissimi Cardinales Baronius, Bellarminus, Cozza, Gottus disputarunt.

(2) Vide Benedictum XIV. *de Synod. dioces. l. 13. c. 4. n. 6.* ubi etiam quæritur, num exempti observare debeant jejunium, quod ab Episcopo pro tota diocesi indictum est.

(3) Consule Ludovicum Thomassinum *in tract. de Jejun. par. 1. c. 4.* S. Hieronymus *in Isaiam l. 16. t. 4. c. 58. col. 688.*, & *in Jonam c. 3. opp. t. 6. col. 416. ed. Vallar. Veronæ 1736.* quadragesimæ jejunium repetere videtur ex jejunio, quod per dies quadraginta Moyses, Elias, & Christus Dominus observarunt. Verum id ita intelligendum est, non quod Christus de quadragesimali jejunio disertum, atque expressum mandatum dederit, sed tantum quod proposuerit exemplum, cui insistens Ecclesia quadragesimæ jejunium instituit, uti monet Augustinus *Epist. 55. ad Januar. c. 15. opp. t. 2. col. 139. ed. Ven. 1729.* Atque ita etiam intelligendi sunt Basilius, Theophilus, Cyrillus Alexandrini, Petrus Chrisologus, ceteri Patres, qui hoc jejunium ad divinam institutionem referunt. Vide Bertium *Histor. Eccles. t. 1. dissert. 6. n. 31.*

(4) S. Augustinus *de Baptismo Contr. Donatist. l. 4. c. 24. opp. t. 9. col. 140. ed. cit.*, S. Hieronymus *Ep. 41. ad Marcellam opp. t. 1. n. 3. col. 187. ed. cit.*, S. Leo M. *Serm. 43. de Quadrages. c. 2. opp. t. 1. p. 117. ed. Rom. 1753.* Apostolos observasse constat jejunium *ante-paschale*, quod numero dierum à quadragesimali differt, quoniam complectebatur tres illos dies, qui inter Christi mortem, atque ejus resurrectionem intercesserunt. Ante paschale hoc jejunium ipsa fortasse ætate Apostolorum amplificatum deinceps est, atque ita quadragesima instituta; & certe cum hæc institutio retenta semper in universa ecclesia fuerit, atque ejus origo ignoretur, non nisi Apostolica auctoritate tradita haberi debet, quæ celebris est Augustini regula. Consule Natalem Alexandrum *cit. Dissert. 4. art. 3. p. 313.*, & Selvagium *Antiq. Christian. l. 2. par. 2. c. 7. §. 4. & 5.* Porro quadragesimam tamquam ubique observatam, ac jampridem receptam memorant Origenes *Hom. 10. in Levit. opp. t. 2. p. 246. ed. Maurin. Paris. 1733.* Concilium Nicænum *Can. 5. col. 326. t. 1. Collect. Harduini, Athanasius in Apolog. ad Constant. opp. t. 1. p. 241. n. 15. ed. Patav. 1777.*, Cyrilus Hierosolymitanus *Catech. 3. de Bapt. p. 4. & in Notis ed. Paris 1720.*, Basilius *Hom. 2. de Jejun. opp. t. 2. p. 11. n. 2. ed. Paris. 1722.*, Gregorius Nazianzenus *Orat. 40. in baptism. t. 1. p. 659. ed. Colon. 1690.* Epiphanius *in Exposit. fid. t. 1. c. 22. p. 1105. ed. Paris 1622.*, Leo M. *Serm. 1. & seq. de Quadragesim. opp. t. 1. col. 143. & seq. ed. Ballerin. Ven. 1753.*, aliique Patres. Illud non omittam, & alias olim fuisse Quadragesimas, ideoque illam, quam statim Pascha sequitur, majorem appellatam fuisse, ut à reliquis distingueretur. Confer Cl. Card. Garampium *Memorie della B. Chiara di Rimini dissert. 6. §. 6. & seq. p. 202. seq.*

(5) Quis diem cinerum, & tres dies alios initio quadragesimalis jejunii primus addiderit, ut numerus conficeretur quadraginta dierum, incertum est. Alii id à Gregorio M., alii à Gregorio II. factum putant.

(6) Quædam Ecclesiæ sex hebdomadibus, & quædam septem jejunium observabant; uti constat ex Cassiano *Collat. 21. c. 24. & seq. pag. 568. & seq. ed. cit.* Sed nulla tamen earum quadraginta dierum numerum explebat, cum illæ dies Dominicos, hæc vero etiam Sabbata exciperent, & ideo tantum ex diebus triginta sex jejunium constaret Chrisostomus *Hom. 11. in Genes. c. 2. opp. t. 4. p. 84. ed. cit. Paris.*, & Ambrosius *de Elia c. 10. n. 34. t. 1. col. 655. ed. Maurin. Ven. 1748.*, Atque ita quidem quadragesimam usque ad ætatem Gregorii M. observatam fuisse constat ex ejus *Homil. 16. in Evangel. opp. t. 1. l. 1. n. 5. col. 149. ed. cit.*

§. III. Stati jejuniorum dies erant etiam quarta, & sexta feria in qualibet hebdomade, quæ jejunia jam inde à primis sæculis recepta sunt, quod quarta feria Judæi ad occidendum Christum consilium inierint, feria sexta interfecerint (1). Jejunia hæc, quæ singulis hebdomadibus, exceptis quinquaginta diebus à Paschate ad Pentecosten, observabantur, non ad vespervas, uti quadragesimalia, producebantur, sed hora nona finiebantur (2). Latini ab antiquissima ætate etiam jejunium Sabbati habuerunt, quod semper una cum jejunio sextæ feriæ retinuerunt; jejunium quartæ feriæ labentibus annis paulatim desiit (3). Nunc feriæ sextæ, & Sabbati jejunium tantum à carnibus abstinencia est.

(1) Clemens Alexandrinus *Strom. l. 7. c. 12. p. 877. ed. Ven. 1757.*, Epiphanius *Hæres. 56. sive 76. n. 3. & 6. l. 3. t. 1. p. 908. & 910. ed. Colonia 1682.*, Augustinus *Epist. 86. seu 36. ad Casulanum opp. t. 2. c. 13. n. 30. col. 80. ed. Ven. 1729.*, Petrus Alex. *Can. 15. col. 23. apud Bévèreg. ed. Oxonii 1672.*, Auctor *Constit. Apostol. l. 5. c. 15. apud Cotelerium PP. Apostolic. t. 1. p. 322. ed. Amstelæd. 1724.*

(2) Ætate Ratherii Veronensis, qui ante medium sæculum X. vitæ usura fruebatur, mitigari cœperat antiqua disciplina, & jejunium quadragesimale non amplius ad vespervas, sed tantum ad nonam producebatur, uti ostendit ipse Ratherius *Orat. Synodic. ad Presbyt. n. 15. col. 420. ed. Veron. 1765.* Sed etiam post eam ætatem vetustam disciplinam alicubi stetit, monent Fratres Balzerinii *ibid. not. 48.*

(3) Orientales unum Sabbatum post Paraseevem jejunio consecrabant, ceteris vero totius anni Sabbatis non solum non jejunabant, sed eodem fere solemniori ritu, quo diebus dominicis, sacros conventus, & synaxes celebrabant, uti testantur Athanasius *Hom. de Semente t. 3. n. 1. p. 45. ed. Patav. 1777.*, Socrates *Histor. Eccles. l. 5. c. 22. & l. 6. c. 4. p. 295. & 313. ed. Valesii Cantabrig. 1720.*, Cassianus *Instit. l. 3. c. 2. p. 30. ed. cit.* Quinimo die Sabbati vetitum ipsis erat jejunium, uti patet ex *Can. 56. Apostol. apud Cotelerium l. c. p. 450.*, & Auctore *Constit. l. c.*, quod à Catholicis Orientalibus factum est, ne assentiri viderentur errori Marcionis, qui Sabbati jejunium suæ fecerat hæreseos partem, uti demonstrat Epiphanius *Hæres. 22. vel 42. l. 1. t. 1. c. 3. p. 304. ed. cit.* Quæ disciplina magis magisque apud Orientales firmata est, eum hæreses eruperunt Marcianistarum, Lampetianorum, Choreu-

tarum, Adelphianorum, qui superstitiosa, & vana observatione Sabbato jejunabant. Orientalium consuetudinem numquam damnavit Ecclesia Romana, imo à Benedicto XIV. *Const. Etsi pastoralis 57. §. 9. n. 8. & seq. Bullar. t. 1. p. 110. cit. ed.* tolerandus edicitur apud Græcos esus carniū die Sabbati, si sine scandalo fieri potest; in locis autem ipsorum, & inter eos tantum. Gabriel Albaspinaeus *Observ. l. 1. c. 13. p. 30. ed. Neap. 1770.* putat, olim etiam in Ecclesia Romana die Sabbati carnes edi consuevisse. Verum sæculo IV. jam Sabbatum inter esuriales dies recensebatur, uti ostendunt Hieronymus *Ep. 71. ad Lucinium Bæt. n. 6. col. 432. t. 1. ed. Veron. 1734.*, Augustinus *Ep. 36. ad Casulan. c. 13. not. 31. & Ep. 82. ad Hieronym. c. 2. n. 14. opp. t. 2. c. 108. & 256. ed. Maurin. Ven. 1759.* Vide etiam Concilium Eliberitanum *Can. 26. t. 1. Conc. Labbæi col. 995. ed. Ven.* Neque vero hoc Sabbati jejunium, ut quidam putant, primum institutum est ab Innocentio I. *Epist. ad Decent. Eugubin. c. 4. n. 7. apud Coustantium col. 859.*; nam Innocentius non novi aliquid constituit, sed confirmat, quod jam constitutum, receptumque erat. Vide Bertium *Historia Eccles. t. 2. Dissert. 1. n. 5.* Extat etiam de jejunio Sabbati dissertatio Paschasii Quesnelli, quæ est *Dissert. 6. in opp. S. Leonis t. 2. col. 1069. ed. Ballerin. Ven. 1756.* In Africa ætate Augustini, uti ipse testatur *cit. Ep. ad Casulanum n. 32. col. 108.*, quædam Ecclesiæ erant, quæ Sabbato jejunabant, quædam, quæ non jejunabant; item in Ecclesia Mediolanensi Sabbati jejunium non observabatur, uti narrat ipse Augustinus *l. c.*, & Ambrosius *de Elia & jejum. c. 10. n. 34. opp. t. 1. col. 655. ed. Ven. 1748.*; similiter in Hispaniis Romanæ Ecclesiæ consuetudinem non obtinuisse, constat ex Concilio Coyaceni *c. 11. t. 6. par. 1. Collect. Harduini col. 1028.* Labentibus annis jejunium Sabbati fere ubique antiquari cœpit, & ideo S. Gregorius VII. in Concilio Romano *Can. 31. dist. 1. de Consecrat. non ausus antiquam disciplinam integram restituere, satius putavit Fideles commonere, ut ea die sese ab esu carniū abstineant. Innocentius III. in c. 2. de Observat. jejum. cum à Bracharensi Episcopo de Sabbati jejunio interrogatus fuisset, respondit, quod super hoc consuetudinem tuæ regionis facias observari.* Hinc communis Doctorum opinio est, licere die Sabbati carnes comedere, ubi earum esus à recepta consuetudine non est interdictus. Consule Glossam *in cit. Can. 31. S. Antoninum in Summ. Theolog. par. 1. tit. 16. c. unic.*, Fagnanum *in cit. c. 2. n. 19. & seq. de Observat. jejum.*, Pirhingium *Jus eccles. tit. 46. l. 3. n. 2.*

§. IV. Quatuor temporum jejunia initio Quadragesimæ post Pentecosten, ac mensibus Septembri, & De-

cembri, quarta, ac sexta feria, & Sabbato quotannis celebrantur (1). Exemplo Judæorum, qui quater in anno jejunabant, quatuor temporum jejunia recepit Ecclesia, quæ jam sæculo V. obtinebant (2); quamquam non Judaico ritu, sed Christiano animo observarentur (3). Quibus jejuniis id sibi vult Ecclesia, ut pro acceptis beneficiis Deo gratias agamus, ut divinam opem exoremus, atque his pœnitentiæ operibus nostra crimina expientur, ut denique bonos altaris ministros divinitus impetremus. Nam his temporibus uti superiori libro demonstratum est, solemnes clericorum ordinationes peraguntur.

(1) Trium temporum jejunia ab Apostolis instituta fuisse, Callistum autem Summum Pontificem addidisse jejunium Decembris, scriptum est in *Ep. 1.* ipsius Callisti; verum hæc epistola Isidori Mercatoris figmentum est. Ab Apostolica traditione initium sumere hoc jejunium tradunt Baronius *ad an. 57. n. 209. t. 1. p. 488. ed. Lucae*, & Thomassinus *de Jejun. par. 1. c. 21. n. 7.* Cum deinde aliqua ex parte vetus disciplina immutata esset, & nonnullæ Ecclesiæ verum jejunium mense Martio, æstivum vero in hebdomade, quæ post festum Pentecostes sequitur, quodam more celebrarent, S. Gregorius VII. Quadragesimæ initio primum jejunium fieri, alterum in hebdomade Pentecostes perpetua lege constituit. Quod memorat Micrologus scriptor Gregorio suppar. *de Eccles. observ. c. 24. & 25. col. 746. & seq. in Biblioth. PP. t. 10. ed. Paris.*; & huc spectat Concilium Claromontanum habitum Urbano II. Pontifice *Can. 27.* apud Labbæum *t. 12. col. 832. ed. Ven.* Confer Odericum Vitalem *de Histor. eccles. l. 9.*, & Muratorium in *Anecdot. l. 2. dissert. de Jejun. quatuor temporum.* Præsertim autem videndus est Thomas Valfredius, qui anno 1771. Bononiæ dissertationem edidit *de Usu, & Institutione jejuniarum temporum.*

(2) Consule S. Leonem M. *de Decim. mens. jejun. Serm. 6. c. 1. p. 32. & Serm. 8. c. 2. p. 38. de Jejun. Pentecost. Serm. 2. c. 2. p. 231. & Serm. 4. c. 4. p. 233. de Jejun. mens. septim. Serm. 4. & 9. opp. t. 1. pag. 256. & 270. ed. Rom. 1753.*

(3) S. Leo M. *cit. Serm. 4. de Jejun. sept. mens. c. 1. p. 256. t. 1. ed. cit.*

§. V. Sed & in vigiliis Natalis Domini, Pentecostis, Assumptionis B. Virginis, multorumque Sancto-

rum per annum jejunia observantur. Vigiliæ erant nocturni cœtus, quos Christiani in Ecclesia habebant ante præcipuum aliquem festum diem, ut divina officia persolverent. Hæc differebant à communi nocturno, seu matutino officio, quod hoc nonnisi post mediam noctem circa gallicinium incipiebat, vigiliæ autem longiores erant, quod cœtum in Ecclesia per maximam noctis partem detinebant, unde & *Pernotations*, & *Pervigiliæ* dicebantur (1). Nunc cum non amplius fideles noctu ad Ecclesiam conveniant, vigiliæ illæ cum jejunio agendæ sunt.

(1) Videndi sunt in primis S. Joannes Chrysostomus *Homil. 1. t. 6. p. 95. & Homil. 4. p. 121. Homil. 30. in Genesim. t. 4. n. 6. p. 303. Homil. de Terræmotu t. 2. p. 718. ed. Paris. cit. S. Augustinus Confess. l. 9. c. 7. n. 1. opp. col. 162. ed. Ven. 1729. Socrates l. 1. c. 37. p. 73. & Sozomenus l. 2. c. 6. & 29. p. 53. & 86. uterque ed. Valesii Cantabrig. 1720. Sidonius Appollinaris l. 5. Ep. 17. p. 148. ed. Paris. 1652.*

§. VI. Jamvero duabus veluti partibus jejunium constat, abstinentia à carnibus, ovis, lacte, aliisque cibis delicatioribus, & unica in die comestione. Nam institutum est, ut agamus pœnitentiam, & corpus affligamus. Et abstinentia quidem à carnibus, cibisque delicatioribus semper ecclesiastici jejunii pars fuit, atque etiam antiquis canonibus constituta (1). Cibi quoque delicatiores, vini que potus erant interdicti (2), ac multi addictos jejunio dies fructibus, herbis, leguminibus transigebant; multi quoque ad duos, tresve, aut quatuor dies jejunium producebant, neque deerant, qui tota hebdomade prorsus jejunii vitam agerent. (3). Quin ab ipso aquæ potu, nisi legitimum advenisset solvendi jejunii tempus, sese Majores nostri abstinebant (4).

(1) Præclarum quadragesimalis abstinentiæ monumentum est apud S. Gregorium Turonensem *l. 5. c. 4. p. 205. ed. Paris. 1699.*, qui miratur, quod Rucculenus, licet ægrotus, & miles, quadragesimali abstinentiâ peragere soleret. *Tom. II. Gg*

gesimæ tempore carnes comederet: Eandem hanc abstinenciam laudata S. Epiphanius *Exposit. fid. c. 23. t. 1. p. 1106. ed. Paris. 1622.* In Capitulatione de partibus Saxonie cap. 4. apud Baluzium *Capitular. Reg. Francor. t. 1. col. 181. ed. Ven. 1772.* statutum est, ut *siquis sanctum quadragesimale jejunium pro despectu Christianitatis contempserit, & carnes comederit, morte mo iatur.* Et Carolus M. *Epist. ad Offam Regem Merciorum* apud eundem Baluzium *l. c. col. 198.* graviter reprehendit Scotum quemdam Presbyterum, *quod carnem diebus quadragesimalibus comedisset.* Confer Natalem Alexandrum *cit. Dissert. 4. artic. 2. p. 305. & seq.*, qui late contra Dallæum, ceterosque hæreticos ostendit, abstinenciam à carnibus semper ecclesiastici jejunii partem fuisse, atque etiam apud veteres Christianos Ecclesie lege præceptam. Vide etiam Bossuetum *Hist. des Variation. l. 7. n. 92.* Quæritur autem num hæc abstinencia ad antiquam consuetudinem, an potius ad jus positivum referenda videatur; qua de re vide Benedictum XIV. *Inst. eccles. Inst. 16. n. 3.*

(2) Basilius *Hom. 1. de Jejun. t. 2. p. 9. n. 10. ed. cit.*, Cyrillus Hierosolymitanus *Cath. 4. ad Illuminat. p. 65. c. 27. ed. Paris.* Vide etiam quæ de Valentiniano Jun. narrat S. Ambrosius *in ejus Orat. col. 254. n. 16. t. 4. ed. Ven. 1751.*, de Justiniano Procopius *de Edific. Justin. l. 1. c. 7. p. 19. t. 2. ed. Paris. 1666.*

(3) Confer Augustinum *de Morib. eccles. catholic. c. 33. n. 70. col. 712. t. 1. ed. cit.*, & Auctorem *Constit. Apostolic. l. 5. c. 18.* ibique Cotelerium *Not. 18. p. 325.*, qui multis allatis monumentis ostendit, quousque jejunii austeritas apud majores nostros progrediretur. Intendebatur autem jejunium potissimum in majori hebdomade, quo temporis intervallo veteres Christiani sub vesperam utebantur *Ἐγεφαια*, hoc est arido victu, qui constabat aut pane, & sale cum aqua, uti tradit Epiphanius *Exposit. fidei n. 22. t. 1. p. 1103. ed. Petavii Paris. 1622.*, aut pane, aqua, sale, & oleis, uti eum describit Auctor *Constit. Apostolic. l. c.* Aridum hunc victum per totam Quadragesimam adhiberi jubet Concilium Laodicenum *Can. 50. t. 1. Conc. Labbæi col. 1539. ed. Ven.* Sed Laodiceno Concilio recentior Epiphanius *loc. cit.* legem hanc xerophagiorum tantum in majori hebdomade ab Ecclesia universa observatam fuisse testatur. Ipse enim triplicem jejunii formam distinguit; alteram illius Quadragesimæ partis, quæ septem dies Paschatis, seu majorem hebdomadam præcedit, hæc minor erat, quoniam xerophagiis minime adstricta; alteram majoris hebdomadæ, quæ illa severior erat, ac xerophagiorum lege tenebatur; postremam utraque asperiores, quoniam hujus hebdomadæ pars, imo & tota sine cibo traducebatur. Prima, & altera universæ Ecclesie, cunctisque populis in more erat, & ideo vim legis habuit; postremo

vero iis tantum, qui plus pietate fervebant, merumque consilium, non preceptum fuit. Hinc ipse Epiphanius majorem hebdomadam τῆς Ἐγεφαιῶς ἑβδομάδα appellat. Epiphanius antiquiores Ireneus. *Ep. ad Victor. P. opp. t. 1. p. 340. ed. Ven. 1734.*, & Dionysius Alexandrinus *Ep. ad Basilid.* apud Labbæum *t. 1. Concil. col. 855. ed. Ven.* ostendunt, plures etiam ea ætate fuisse de forma, ac ratione antepascalis jejunii controversias. Consule Massuetum in *Ireneum Dissert. 2. art. 1. n. 23. & seq. p. 74. & seq. opp. Iren. t. 2. ed. cit.* Ceterum qui plures continuos dies jejunium agebant, dicebantur jejunium *superponere*, & *conjungere*, uti habent Epiphanius *loc. cit.* Tertullianus *de Patient. c. 13. p. 147. ed. Paris. 1675.*, Hieronymus *Ep. 24. ad Marcellam n. 4. col. 128. opp. t. 1. ed. Verona 1734.*, de qua quidem *superpositione* jejunii videndus est Du Cangius *verb. Cluperpositio.* Confer etiam Tertullianum *de Jejun. c. 14. p. 552.*, & Sozomenum *Hist. l. 1. c. 11. p. 24. ed. Valesii Cantabrig. 1720.*

(4) Celebre est, quod de S. Fructuoso Episcopo Tarraconensi narrat Prudentius *Hymn. 6. p. 188. ed. Paris. 1687.*, qui cum ad mortem raperetur, haustum frigidæ recusavit, quod illo die jejunium ageretur, neque adhuc ejus solvendi tempus advenerat. Alia multa, ea de re habet Bailletus *t. 3. de Vit. Sanctor. in Hist. quadrages. §. 4. & 7.*, ac Mamæchius *Costumi de primitivi Christiani t. 2. l. 2. c. 5. §. 2. seq. p. 109. seq.*

§. VII. Unica etiam in die comestio, quæ ex cibis esurialibus frugaliter (1), atque hora legitima, hoc est circa meridiem capiatur, jejunii partem constituit (2). Nunc jejunantibus exigua cœnula permittitur, quæ *collatio* dicitur (3), quæque constare debet ex eo cibo, eaque potione, quibus homines jejunantes rectæ meticulosæ conscientie uti solent. (4).

(1) Qui in illa unica comestione, ciborum copia, modo, vel cœndimentis communes excedit limites, si minus præceptum ecclesiasticum reipsa violat, tamen immunis non est ab intemperantiæ nota, sicuti docet S. Thomas *in 4. dist. 15. qu. 3. art. 4. qu. 3. ad 2.* Igitur norma quædam, sicuti inquit Benedictus XIV. *Inst. eccles. Inst. 15. n. 12. pro ciborum genere, copia, modoque statuendo ex piis, moderatisque viris sumenda est.* Ipse Benedictus XIV. post editas Institutiones, qua semisit, cum Cardinalis esset, postquam Pontifex creatus est, Constitutionibus suis, quas paulo

post indicabo, edixit, quid de jejunio, ciborumque genere observandum sit.

(2) Quasitum est à Theologis, num duæ illæ partes, quibus jejunium constat, abstinencia à certis cibis, & unica comestio, ita inter se conjunctæ, & conglutinatæ sint, ut una sublata, altera quoque necessario tolli debeat. Sed inutilis est hæc disputatio, posteaquam Benedictus XIV. *Const. 19. 27. 55. 99. ejus Bullar. t. 1. p. 29. 39. 100. 216. ed. indic.* jussit Episcopis, ne cui valetudinis causa diebus quadragesimæ carnibus vesci permittant, nisi adjecta lege servandi alteram jejunii partem, quæ in unica comestione consistit. Confer ipsum Benedictum *cit. Inst. 15. n. 19. & seq., & de Synod. diœc. l. 7. c. 3. n. 1.*

(3) Collatio, sive cœnula vespertina originem ducit à monachis, quibus ob laborem manuum, in quo tota die versati fuerant, ipsis jejunii diebus post sumptum sua hora cibum haustus aquæ permittebatur, cui deinceps frustulum panis adjunctum est, ne simplex aqua noceret. Erat autem proprie collatio lectio spiritualis, quæ statis horis, maxime post cœnam quotidie absolvebatur, quæque in claustro, vel in capitulo fieri solebat, diebus autem jejunii fiebat in refectorio, ne scilicet tempus regularis vitæ officii destinatum in illa cœnula tereretur. *Mox ut surrexerint à cœna*, inquit Regula S. Benedicti *cap. 42. apud Holstenium Cod. Regul. t. 1. p. 127. ed. Aug. Vindelic. 1759.*, *sedeant omnes in unum, & legat unus collationes, vel vitas Patrum aut certe aliud, quod edificet audientes.* Eodem sensu collationis vocabulum accipit Isidori Regula *c. 8. p. 192. ibid.* Semper autem vespertinus ille ad refectionem aditus esurialibus diebus significabatur his verbis: *ire ad collationem, aut accedere ad lectionem collationum.* Nomen hoc collationis translatum est deinceps ad cœnulam illam, sive refectionem vespertinam, quemadmodum illud adhibetur in Regula Templariorum *c. 16. apud Holstenium t. 2. ibid. p. 434.*, eodemque sensu hoc vocabulum usurparunt sæculares, cum illam cœnulam sumere coeperunt. Vide Natalem Alexandrum *cit. Dissert. 4. art. 7. prop. 2. p. 331.*

(4) Benedictus XIV. *Const. Si Fraternitas 99. p. 216. t. 1. Bull. ed. cit.*

§. VIII. Observatio jejunii omnibus indicta est, qui ad constitutam ætatem pervenerunt; & Episcopus curare præsertim debet, ut hæc integra observatio sit (1). Verum carnes, aut ova comedendi facultas à Præsidibus iis tribuitur, præsertim in Quadragesima, qui

judicio medicorum propter adversam valetudinem cibos esuriales ferre non possunt (2); & sæpe etiam à Summis Pontificibus integræ nationi justis de causis eadem hæc venia conceditur (3). In quo illud animadvertere oportet, quod quibus est permissus esus carniū, ovorum, casei, lactis, ii jejunii diebus unicam comestionem servare debent (4), neque cum carnibus pisces miscere possunt (5), aut in vespertina cœnula carne, ovis, lacte, caseo vesci (6).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 25. de Reform. decret. de Elect. cibor. jejun. & dieb. fest.*

(2) Late, ac diligenter hoc argumenti genus persequitur Benedictus XIV. *Instit. Eccles. Inst. 15. n. 13. & seq.*

(3) Inter ceteras, quæ à Romanis Pontificibus integræ nationi eadem re datæ sunt facultates, celebris est *Bulla Cruciatæ*, quæ ita dicitur, quod olim hæc Bulla concederetur militibus, qui rubro signo S. Crucis insigniti ad bellum contra Turcas proficiscebantur sub Urbano II., & in Concilio Lateranensi sub Julio II. Nunc conceditur Christianis omnibus in Regno Napolitano, atque in regnis, & provinciis Hispaniarum Regi subjectis certam opem, sive operam in subsidium belli contra infideles, & hæreticos conferentibus. Hoc idem privilegium an. 1743. Benedictus XIV. *in Const. Quoniam 86. t. 1. ejus Bullar. ed. cit. p. 172.* attribuit etiam Militiæ Hierosolymitanæ, & incolis insularum ipsius ditioni subjectarum. Qui ejus Bullæ beneficio utuntur, præter alia privilegia, illud etiam habent, ut perseverante anno Bullæ ovis, lacte, carnibus jejunii diebus vesci possint. Multa, quæ ad hanc Bullam pertinent, præter cæteros, collegit Lucius Ferraris *Biblioth. verb. Bulla Cruciatæ.*

(4) Benedictus XIV. *Const. Non ambigimus 19. §. 4. p. 30. & Const. Si Fraternitas 99. p. 217. ejus Bullar. t. 1. ed. cit.*

(5) Benedictus XIV. *Const. 19. §. 4. & Const. 99. mox. cit.*

(6) Benedictus XIV. *ead. Const. 99.* Vide etiam ejusdem Benedicti *Constitutionem Libentissime 130. p. 319. t. 1. ejus Bullar.*, ubi multa habes, quæ ad jejunii leges pertinent.